

Aan de Minister
mevrouw M.J.A. van der Hoeven
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
Postbus 25000
2700 LZ ZOETERMEER

Javastraat 42
2585 AP Den Haag
Tel 070 - 363 99 22
Fax 070 - 360 89 92

E-mail: Secretariaat@awt.nl
URL: <http://www.awt.nl/>

0184/03/sh

24 september 2003

Engagement in de Geesteswetenschappen

Geachte mevrouw Van der Hoeven,

De Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) heeft in het kader van zijn toenmalige, verkennende taak, een studie doen uitvoeren naar de geesteswetenschappelijke kennisvragen rond cultuurveranderingsprocessen, in gang gezet door digitalisering. Dit heeft hij gedaan vanuit de constatering dat er behoefte bestaat aan inzicht in aard en effecten van informatie- en communicatie- technologie in de samenleving.

Hiertoe heeft de AWT een verkenningscommissie ingesteld onder voorzitterschap van de heer prof.dr. W. Bijker, Hoogleraar Technologie en Maatschappij aan de Universiteit Maastricht. Opdracht was te rapporteren over de bijdragen die de geesteswetenschappen kunnen leveren aan het begrip van het digitaliserend tijdperk. De verkenningscommissie heeft zijn visie en bevindingen neergelegd in het rapport *Geëngageerde geesteswetenschappen - Perspectieven op cultuurveranderingen in een digitaliserend tijdperk*, dat u reeds eerder is toegezonden.

De uitkomsten van deze verkenning zijn voor de AWT aanleiding om uw aandacht te vragen voor de ontwikkeling van engagement in de geesteswetenschappen. In het verkenningsrapport wordt gepleit voor de ontwikkeling van geëngageerde geesteswetenschappen, met als oogmerk het proces van digitalisering te analyseren, te bekritisieren en te begeleiden. De AWT ondersteunt dit pleidooi krachtig, en dit briefadvies is bedoeld de bepleite ontwikkeling een impuls te geven.

Het proces van digitalisering werpt namelijk vele interessante, vaak geesteswetenschappelijke, vragen op. Er is behoefte aan analyses, inzichten en theorieontwikkeling vanuit deze disciplines, en aan mede daarop gebaseerde interventies. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderzoek naar privacy en gegevensbescherming, narratieve structuren van interactieve games, taalverandering onder invloed van e-mailen en sms-en, of naar de ontwikkeling van digitale communities.

Dit soort onderzoek komt niet gemakkelijk van de grond; de maatschappelijke partijen kunnen zich doorgaans wel voorstellen dat geesteswetenschappers iets belangrijks te bieden hebben, maar men stapt niet zelf op hen af. De buitenwacht stelt geen dringende, kapitaalkrachtige vraag, de wetenschap formuleert geen onweerstaanbaar aanbod. De AWT verbindt hieraan de conclusie dat de eerst stap door de geesteswetenschappers zelf gezet zal moeten worden.

2, 0184/03/sh

Dan dient er, meer dan nu het geval is, ruimte te komen voor 'engagement' in de geesteswetenschappen. Dat betekent: gericht op maatschappelijke vraagstellingen, allianties met externe partijen en vernieuwing in het onderzoek. Andere partijen zoals overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, moeten dit engagement vervolgens kunnen ondersteunen.

In de toelichting bij dit briefadvies doet de Raad u een aantal aanbevelingen om het proces van vernieuwing in de geesteswetenschappen te bevorderen. Tevens formuleert de AWT een aantal aanbevelingen aan andere partijen, waaronder de universitaire instellingen met faculteiten in deze disciplines en de geesteswetenschappelijke gemeenschap zelf. Een betere aansluiting van de geesteswetenschappen met de maatschappij, is het uiteindelijke doel van deze aanbevelingen. Daartoe is vitalisering van de betreffende vakgebieden van groot belang.

Deze aanbevelingen hebben een breder bereik dan alleen het gebied van digitalisering. Geesteswetenschappelijke betrokkenheid kan evenzeer van waarde zijn voor andere groot-scheepse veranderingsprocessen, zoals globalisering, multiculturalisering of de vorming van Europa. Dergelijke ontwikkelingen hebben ook wetenschappelijk gefundeerde analyse en kritiek nodig. De AWT is van mening dat disciplines als taalwetenschappen, kunst-, cultuur- en historische wetenschappen, filosofie en theologie daaraan een belangrijke bijdrage kunnen en moeten leveren. De Nederlandse kennissamenleving heeft geëngageerde alfa's hard nodig.

Hoogachtend,

Joop F. Sistermans
voorzitter AWT

Bijlage: Toelichting bij het briefadvies *Engagement in de Geesteswetenschappen*